

KOMISE PRO CENNÉ PAPIŘY

Dotaz

Pokyny, které Středisko z různých důvodů neregistruje ihned (obsahují požadavek na pozdější registraci aj.), se registrují na přelomu dne s datem registrace ke dni následujícímu. Tak může dojít k tomu, že datum registrace převodu je o den vyšší (T+1), než datum uvedené jako součást technologického času zpracování operace (T). Ke kterému dni dojde podle zákona ke změně osoby oprávněné z cenného papíru (k přechodu vlastnictví cenného papíru)?

Odpověď

K převodu zaknihovaného cenného papíru dochází podle § 21 odst. 1 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o cenných papírech“), **registrací tohoto převodu**. Věta druhá citovaného ustanovení vymezuje registraci převodu cenných papírů jako „**provedení zápisu** v zákonem stanovené evidenci podle § 1 odst. 3, a to k tíži účtu převodce a ve prospěch účtu nabyvatele“. Konkrétní průběh operace je však ovlivněn technickým řešením registrace a je představitelné, že provedení zápisu se fakticky bude skládat z více kroků, které proběhnou krátce po sobě, ale nikoliv v jediném okamžiku.

Jak vyplývá z požadavku provést registraci bez zbytečného odkladu (§ 22 odst. 1 zákona o cenných papírech), musí být prodlení mezi jednotlivými kroky způsobeno výhradně technickými možnostmi. Problém se týká okamžiku, kdy je proces registrace završen. Tato otázka není ani tak právní, jako technická – z právního hlediska je jednoznačné, že k převodu dojde ve chvíli provedení zápisu v evidenci, co se však rozumí zápisem, je v případě elektronické evidence otázka pro znalce. Uvedenou část zákona o cenných papírech je přitom třeba vykládat právě s ohledem na technická specifika elektronické evidence osob oprávněných z cenných papírů, tj. z právního hlediska méně rigorózně než předpisy upravující nakládání s listinami. V opačném případě by např. § 22 odst. 1 zákona o cenných papírech vedl k absurdnímu důsledku, že Středisko cenných papírů musí ihned po obdržení shodných příkazů provést registraci převodu, i kdyby oba příkazy zněly na pozdější datum. Zákon s touto situací nepočítá, není ale důvodu odložené účinnosti příkazů bránit, neboť tím by celé fungování kapitálového trhu přestalo odpovídat světovým standardům, potřebě praxe a zdravému rozumu. Výkladem je nutné dovodit, že dnem obdržení shodných příkazů se myslí den určený v obou příkazech.

K technickým specifikům vedení elektronické evidence dematerializovaných cenných papírů je nutno přihlížet i při výkladu definice registrace převodu v § 21 zákona o cenných papírech. Vždy by mělo jít pouze o kroky nutné k technicky bezvadnému provedení registrace, tyto kroky však nelze posuzovat izolovaně. **Technické řešení obvykle pracuje s dávkovým zpracováním příkazů a je obvyklé, že zpracování dat začne ještě před půlnocí dne, ke kterému jsou převody vykazovány. Jako provádění zápisu tak lze brát celý průběh zpracování dat – završením je pak ukončení zpracování celé dávky. Tomu odpovídá i praxe zahraničních vypořádacích center (viz příloha A) a potřeba kapitálového trhu.**

I kdyby tedy dílčí evidenční úkony v rámci zpracování celé dávky bylo možné přesně časově určit (např. konkrétní cenný papír by se z účtu převodce odepsal a současně připsal na účet nabyvatele ve 23:59 a Středisko cenných papírů by bylo schopno tento časový okamžik identifikovat a sdělit), bylo by chybou nahlížet na ně izolovaně a nebrat v úvahu, že zpracování celé dávky systém ukončil teprve v prvních hodinách dle následujícího, jak ostatně odpovídalo přání zadavatelů pokynu a obvyklým technickým parametrům daného elektronického systému i systémů svým účelem a povahou srovnatelných.

KOMISE PRO CENNÉ PAPÍRY

Významnou roli hraje i otázka právní jistoty. Je-li provedení registrace na Středisku cenných papírů a to vykáže jako den převodu určité datum, je vzhledem k takřka objektivní nemožnosti přezkoumat skutečný přesný okamžik změny v evidenci nutné akceptovat den udávaný Střediskem cenných papírů jako den převodu na výpisu z účtu. Zpochybnění tohoto data (a nutnost jeho ad hoc dokazování) by vedlo k nejistotě účastníků trhu ohledně dne převodu a mohlo by přinést řadu problémů ohledně transakcí v minulosti.

Faktické odložení účinnosti zápisu by měl primárně zajistit software používaný pro vedení evidence a také to bezchybně činí.

Zahraniční praxe, potřeba českého kapitálového trhu a meze standardního elektronického zpracování vedou Komisi k závěru, že zahájení dávkového zpracování příkazů před půlnocí a vykazání všech převodů obsažených v dávce ke dni následujícímu neodporuje zákonu. Dnem registrace je v takovém případě den ukončení zpracování celé dávky, nazývaný Střediskem cenných papírů účetní datum zpracování, a to bez ohledu na skutečnost, že k dílčím evidenčním úkonům v rámci zpracování dávky mohlo dojít ještě v posledních hodinách, minutách či vteřinách dne předcházejícího.

Prezidium Komise schválilo dne 10. září 2001.

Kontaktní osoby: Aleš Smutný, tel.: 21096380,
Filip Záhořík, tel.: 21096460.

